

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z jeho předsedy JUDr. Zdeňka Bureše a soudců JUDr. Evy Gregorové a JUDr. Josefa Růžičky ve věci žalobce: **Intrum Justitia, s.r.o.**, se sídlem Prosecká 851/64, 190 00 Praha 9, IČ 25083236, zast. Mgr. Robertem Lukešem, advokátem se sídlem 7. května 1109/26, 149 00 Praha 4 – Chodov, proti žalované: **Liběna Pokorná**, narozená 10. 7. 1965, bytem Masarykovo nám. 97/1, 586 01 Jihlava, o zaplacení částky 20.770 Kč s příslušenstvím, o odvolání žalobce proti výrokům č. II a č. III rozsudku Okresního soudu v Jihlavě ze dne 15. listopadu 2016, č. j. 12 C 270/2016-29

t a k t o :

- I.** Rozsudek Okresního soudu v Jihlavě ze dne 15. 11. 2016, č. j. 12 C 270/2016-29 **se** ve výrocích č. II a č. III **potvrzuje.**
- II.** Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Okresní soud v Jihlavě jako soud prvního stupně uložil v záhlaví označeným rozsudkem žalované povinnost zaplatit žalobci částku 10.000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,05 % ročně z částky 10.000 Kč od 4. 3. 2016 do zaplacení, částku ve výši 3.120 Kč to vše do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok č. I), co do částky 7.650 Kč žalobu zamítl (výrok č. II) a žalované uložil povinnost nahradit žalobci na nákladech řízení částku 594 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok č. III).

Shora uvedeným rozsudkem rozhodl soud prvního stupně o návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu doručeném dne 3. 3. 2016, na jehož základě se žalobce domáhal zaplacení částky 20.770 Kč s příslušenstvím s odůvodněním, že v této výši mu byla postoupena smlouvou ze dne 29.4.2015 postoupena pohledávka společnosti Door Financial a.s. proti žalované ze smlouvy o půjčce ze dne 29.1.2013, na jejímž základě byly žalované poskytnuty peněžní prostředky ve výši 10.000 Kč převzaté v hotovosti při podpisu smlouvy. Žalovaná se zavázala vrátit poskytnuté peněžní prostředky spolu se souhrnným poplatkem ve výši 6.120 Kč v pravidelných týdenních splátkách po 310 Kč. Žalovaná na svůj dluh zaplatila částku ve výši 3.000 Kč započítanou na souhrnný poplatek, zbývající část dluhu ve výši 13.120 Kč neuhradila. Vzhledem k tomu, že žalovaná porušila svoji povinnost platit týdenní splátky řádně a včas, má žalobce podle smluvních podmínek právo na smluvní pokutu ve výši 0,25 % z dlužné částky denně. Žalobce však požaduje pouze smluvní pokutu ve výši 0,1 % denně z částky 10.000 Kč (nesplacené jistiny půjčky), a to za dobu od 28.1.2014 do 3.3.2016 ve výši 7.650 Kč. Dne 29.4.2015 došlo k postoupení pohledávky za žalovanou na žalobce.

Žalovaná se k návrhu na zahájení řízení nevyjádřila.

Proti výrokům č. II a č. III rozsudku soudu prvního stupně podal žalobce odvolání a navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci částku 7.650 Kč a nahradit náklady řízení před soudy obou stupňů.

K výši smluvní pokuty ve výši 7.650,- Kč, žalobce v odvolání uvedl, že jde o půjčku v nebankovní sféře, sankční úroky jsou zde vysoké a dlužníci jsou s takovouto výší sankčních úroků obecně srozuměni. Ujednání o smluvní pokutě není nijak skryté, nejedná se tedy o nepoctivé ujednání, které by mělo dlužníkovi uniknout. Zároveň dlužník tím, že neplatil splátky pravidelně tak, jak se k nim zavázal ve smlouvě o půjčce, sám sobě zapříčinil, že součástí žaloby je i smluvní pokuta ve výši 7.650,- Kč. Smluvní pokuta tedy vznikla jen v důsledku chování dlužníka, resp. protože nesplácel dlužnou částku. Částka 7.650,- Kč je smluvní pokutou, kterou si smluvní strany dohodly ve smlouvě ze dne 29.1.2013. Žalobce prokázal zcela jednoznačně, že původní vlastník pohledávky seznámil žalovaného s obsahem smlouvy o půjčce a navíc, sám žalovaný podpisem smlouvy o půjčce potvrdil, že se seznámil s obchodními podmínkami. Jak ve smlouvě o půjčce, tak v obchodních podmínkách je smluvní pokuta podrobně popsána a nelze tedy tvrdit, že žalovaný nebyl ze strany původního vlastníka pohledávky seznámen s ustanoveními o smluvní pokutě, tak, jak má na mysli Nález ústavního soudu č. ÚS 3512/2011. Navíc smlouva o půjčce a obchodní podmínky jsou na téže listině, tedy argument, že původním vlastník pohledávky obchodní podmínky nepředal

žalovanému, odpadá. Smluvní pokuta byla mimo jiné i přehledně uvedena na druhé listině podepsané žalovanou – ve standardní informaci o spotřebitelském úvěru. Smluvní pokuta ve výši 0,1% z dlužné částky denně za každý den prodlení je přiměřená a ujednání o smluvní pokutě není proto neplatné podle ust. § 39 obč. zákoníku pro rozpor s dobrými mravy /rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 588/2003/. Při zkoumání platnosti ujednání o smluvní pokutě z hlediska dobrých mravů je nutno uvážit funkce smluvní pokuty /preventivní, uhrazovací a sankční/. Přiměřenost výše smluvní pokuty je třeba posoudit s přihlédnutím k celkovým okolnostem úkonu, jeho pohnutkám a účelu, který sledoval. V úvahu je třeba vzít výši zajištěné částky, z níž lze usoudit na nepřiměřenost smluvní pokuty s ohledem na vzájemný poměr původní a sankční povinnosti. Smluvní pokuta sjednaná ve výši zhruba 0,5% denně z dlužné částky je posuzována jako platné ujednání, které je v souladu s dobrými mravy, smluvní pokuta kolem 1% denně je považována za neplatný právní úkon / rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 438/2005/.

Žalobce navrhl, aby odvolací soud změnil napadený rozsudek Okresního soudu v Jihlavě ze dne 15.11.2016, č. j. 12 C 270/2016 ve výrocích č. II. a č. III tak, že žalovaná je povinna zaplatit částku 7.650,- Kč a nahradit náklady řízení před soudy obou stupňů.

Žalovaná se k odvolání žalobce písemně nevyjádřila.

Krajský soud v Brně jako soud odvolací na základě přípustného odvolání (§ 201, § 202 odst. 1 o.s.ř.), které bylo podáno včas (§ 204 odst. 1 o.s.ř.) a se všemi náležitostmi (§ 205 odst. 1 o.s.ř.), přezkoumal rozhodnutí soudu prvního stupně v rozsahu napadeném opravným prostředkem, stejně jako řízení jeho vydání předcházející a dospěl k závěru, že odvolání žalobce není důvodné.

Ze spisu soudu prvního stupně odvolací soud zjistil, že návrhem doručeným soudem dne 3. 3. 2016 se žalobce domáhal zaplacení částky 20.770 Kč s odůvodněním, že v této výši mu byla postoupena pohledávka společnosti Door Financial, a.s. proti žalované ze smlouvy o půjčce ze dne 29. 1. 2013, jejímž předmětem byla půjčka poskytnutá žalované ve výši 10.000 Kč, kterou v hotovosti převzala a zavázala se vrátit ji v 52 pravidelných týdenních splátkách po 310 Kč. Celkem se zavázala vrátit částku 16.120 Kč. Na svůj dluh zaplatila pouze částku 3.000 Kč. Pro případ porušení povinnosti splácet půjčku řádně a včas, byla mezi účastníky smlouvy dohodnuta smluvní pokuta ve výši 0,25 % z dlužné částky denně. Žalobce však požaduje z této smluvní pokuty pouze 0,1 % denně z částky 10.000 Kč, kterou žalované skutečně půjčil, a to od 28. 1. 2014 do 3. 3. 2016. Soud prvního stupně žalobě co do částky 10.000 Kč s požadovaným příslušenstvím a co do částky 3.120 Kč vyhověl (výrok č. I), návrh v částce 7.650 Kč zamítl (výrok č. II) a žalované uložil povinnost nahradit žalobci na nákladech řízení částku 594 Kč (výrok č. III). Soud nepřisvědčil názoru žalobce, že by mezi stranami smlouvy byla pro případ prodlení žalované se splátkou platně ujednána smluvní pokuta ve výši 0,25 % denně, kterou žalobce požaduje pouze ve výši 0,1% denně. Smluvní podmínky vytištěné na zadní straně formulářové smlouvy sice obsahovaly v čl. 3 ujednání o smluvní pokutě, s ohledem na charakter účastníků, kdy žalobce i jeho právní předchůdce jsou podnikateli a žalovaná nepodnikající fyzickou osobou, je však nutné na uzavřenou smlouvu pohlížet jako na smlouvu spotřebitelskou a ve spotřebitelských smlouvách nelze akceptovat ujednání o smluvní pokutě obsažené toliko v obchodních podmínkách. V daném případě je navíc ujednání o smluvní pokutě „ukryto“ v článku označeném jako „Placení ve splátkách“ a zcela zjevně nešlo o smluvní ujednání individuálně sjednané, když ani není žalovanou

podepsané. Takovéto ujednání v rozporu s požadavkem dobré víry znamená k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran a je proto neplatné (shodně viz např. nález Ústavního soudu sp.zn. I. ÚS 3512/11 dostupný na www.nalus.cz „V rámci spotřebitelských smluv ujednání zakládající smluvní pokutu zásadně nemohou být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek, nýbrž toliko spotřebitelské smlouvy samotné.“). Podle § 142 odst. 2 o.s.ř. rozhodl soud o náhradě nákladů řízení mezi účastníky navzájem podle poměru úspěch a neúspěch ve vztahu k celkové žalované částce.

Předmětem odvolacího řízení byl toliko požadavek žalobce na zaplacení smluvní pokuty ve výši 7.650 Kč s tím, že odvoláním žalobce byl dotčen i vedlejší výrok č. III o náhradě nákladů řízení. Ve zbývajícím rozsahu nebyl rozsudek soudu prvního stupně žádným z účastníků napaden.

Odvolací soud po provedené rekapitulaci dosavadního řízení zopakoval dokazování smlouvou o půjčce uzavřenou mezi právním předchůdcem žalobce a žalovanou dne 29. 1. 2013 a smluvními podmínkami k této smlouvě o půjčce a dospěl k závěru, že soud prvního stupně rozhodl správně, když žalobu částečně co v částce 7.650 Kč zamítl.

Z předmětné smlouvy o půjčce odvolací soud zjistil, úvěru č. 82011-4103 se uvádí, že v ní označení účastníci, společnost Door Financial a.s. jako věřitel a žalovaná jako dlužník, uzavírají ve smyslu ustanovení zákona č. 40/1964 Sb. a zákona č. 145/2010 Sb. o spotřebitelském úvěru, smlouvu, jejíž nedílnou součástí jsou smluvní podmínky uvedené na zadní straně formuláře.

Odvolací soud při právním posouzení věci aplikoval právní úpravu obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb. (dále jen obch. zák.) a občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. (dále jen obč. zák.) oba ve znění do 31.12.2013 s přihlédnutím k přechodnému ustanovení § 3028 odst. 3 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. v platném znění, podle něhož není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy.

Odvolací soud nesdílí právní posouzení smluvního vztahu právního předchůdce žalobce a žalované založeného předmětnou smlouvou uzavřenou dne 29.1.2013 soudem prvního stupně za smlouvu o půjčce podle § 657 obč. zák. Dle názoru odvolacího soudu předmětná smlouva účastníků naplňuje pojmové znaky smlouvy o úvěru podle § 497 obch. zák., s tím, že v každém případě jde o smlouvu spotřebitelskou.

Podle § 497 obch. zák., smlouvou o úvěru se zavazuje věřitel, že na požádání dlužníka poskytne v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky a dlužník se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky.

Podle § 544 odst. 1 obč. zák. sjednají-li strany pro případ porušení smluvní povinnosti smluvní pokutu, je účastník, který tuto povinnost poruší, zavázán pokutu zaplatit, i když oprávněnému účastníkovi porušením povinnosti nevznikne škoda.

Podle § 544 odst. 2 obč. zák. smluvní pokutu lze sjednat jen písemně a v ujednání musí být určena výše pokuty nebo stanoven způsob jejího určení.

Účelem smluvní pokuty jako jednoho z právních prostředků zajištění závazků, je donutit dlužníka pohrůzkou majetkové sankce ke splnění smluvní povinnosti. Smluvní pokuta představuje peněžitou částku, kterou je dlužník povinen zaplatit věřiteli v případě, že nesplní svou smluvní povinnost, na niž je pokuta vázána a to bez ohledu na to, že zda porušením povinnosti vznikla věřiteli škoda. Okruh povinností, které je možno zajistit smluvní pokoutou, není omezen, neboť každá platně sjednaná povinnost může být tímto způsobem zajištěna. Smluvní pokuta plní funkci prevenční, reparační a sankční musí být sjednána písemně a v ujednání musí být určena její výše nebo stanoven způsob jejího určení.

Vlastní text smlouvy ze dne 29.1.2013 žádné ustanovení o smluvní pokutě neobsahuje. Ustanovení o smluvní pokutě, z něhož žalobcův požadavek na její zaplacení vychází, je obsaženo ve Smluvních podmínkách smlouvy o půjčce, a to v poslední větě článku 2. upravujícího možnost odstoupení od smlouvy a v poslední větě článku 3. o plnění ve splátkách. Pro případ porušení smluvních povinností je dlužník povinen zaplatit věřiteli smluvní pokutu ve výši 0,25 % z dlužné částky denně.

Odvolací soud, stejně jako soud prvního stupně, zmiňuje, že Ústavní soud v nálezu ze dne 11.11.2013 sp. zn. I. ÚS 3512/11, zabývá se problematikou ustanovení o smluvní pokutě obsaženého ve všeobecných obchodních podmínkách podnikatele, na něž byl učiněn odkaz ve smlouvě uzavřené se spotřebitelem a s nimiž měl být spotřebitel při jejím podpisu seznámen či mu měly být předány, pod bodem 29. uvedl, že *v praxi se zásada poctivosti projevuje mimo jiné tím, že text spotřebitelské smlouvy, obzvláště jedná-li se o smlouvu formulářovou, má být pro průměrného spotřebitele dostatečně čitelný, přehledný a logicky uspořádaný. Například smluvní ujednání musí mít dostatečnou velikost písma, nesmějí být ve výrazně menší velikosti, než okolní text, nesmějí být umístěna v oddílech, které vzbuzují dojem nepodstatného charakteru. Uvedená zásada poctivosti dopadá i na aplikaci všeobecných obchodních podmínek. Jak bylo uvedeno v bodě 9, i ve spotřebitelských smlouvách je možno všeobecné obchodní podmínky uplatnit, nicméně taková aplikace má nejen uvedená formální omezení, nýbrž i omezení obsahová.*

V první větě bodu 31. svého nálezu pak upozornil na to, že *nelze závěry Ústavního soudu interpretovat jako a priori vyloučení (příkladmo) jmenovaných podstatných ujednání ze spotřebitelských smluv obecně, nýbrž zejména jako omezení jejich uplatnění v tzv. všeobecných obchodních podmínkách.*

V úvodní větě bodu 33. nálezu Ústavní soud uvedl, že *z uvedeného plyne konečný závěr, že v rámci spotřebitelských smluv ujednání zakládající smluvní pokutu (podobně jako rozhodčí doložka) zásadně nemohou být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek, nýbrž toliko spotřebitelské smlouvy samotné (listiny, na niž spotřebitel připojuje svůj podpis).*

Smluvní podmínky jsou v daném případě obsaženy na téže listině jako smlouva o úvěru. První stranu této listiny tvoří jednak vlastní smlouva o úvěru obsahující pod jejím textem podpisy smluvních stran, datum a místo podpisu, její druhou stranu tvoří smluvní podmínky, pod jejichž textem podpis žalované uveden není. Úvěrová smlouva i obchodní podmínky mají charakter předem tištěného formuláře právního předchůdce žalobce, do něhož jen byly v části týkající se smlouvy o úvěru ručně vyplněny údaje o žalované jako dlužníkovi, o výši částky hotovostního úvěru, o výši souhrnného poplatku, o výši celkové dlužné částky a výši týdenních splátek. Byla předtištěna i formulace, že smluvní podmínky jsou nedílnou součástí této smlouvy.

Odvolací soud uzavřel, že uvedeným způsobem koncipované ustanovení o smluvní pokutě je v rozporu se zásadou poctivosti, k níž vyslovil svůj závěr Ústavní soud České republiky ve zmíněném nálezu ze dne 11.11.2013 sp. zn. I. ÚS 3512/11 a nemá tak ujednání stran smlouvy o smluvní pokutě za platné. Na posuzovanou věc zcela dopadá závěr Ústavního soudu prezentovaný v odstavci 31 citovaného nálezu. V posuzovaném případě byla fakticky smluvní svoboda žalované jako spotřebitele při určování, které ujednání bude uvedeno ve smlouvě a které ve smluvních podmínkách, pouze zdánlivá, neboť, jak smlouvu o úvěru, tak smluvní podmínky připravil právní předchůdce žalobce jako dodavatel a s ohledem na nepoměr ve vyjednávací síle dodavatele a spotřebitele je na první pohled patrné, že se žalovaná jen stěží mohla domoci změny předem připravených smluvních ujednání. Odvolací soud považuje v daném případě za podstatné, že ustanovení o smluvní pokutě nebyla součástí spotřebitelské smlouvy samotné, tj. listiny, kterou žalovaná vlastnoručně podepsala, ale stala se její součástí až zprostředkovaně tím, že byla uvedena v obchodních podmínkách. Listina obsahující jak smlouvu o úvěru, tak smluvní podmínky, je koncipována tak, že údaje, k nimž má být připojen podpis spotřebitele, jsou předtištěny toliko pod textem smlouvy o úvěru, nikoli však pod textem obchodních podmínek. Žalovaná tak mohla být utvrzena v tom, že obchodní podmínky obsahující pouze ustanovení technického a vysvětlujícího charakteru a nikoliv ustanovení zásadního významu, z nichž mohou být dovozovány další případné majetkové nároky. V posuzovaném případě nebylo důvodu, aby právní předchůdce žalobce nepojal ustanovení o smluvní pokutě přímo do textu vlastní smlouvy o úvěru, kterou žalovaná podepsala.

Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že zaplacení smluvní pokuty ve výši 7.650 Kč se žalobce domáhal po žalované nedůvodně. Za dané situace v řízení, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v jeho napadených výrocích č. II a č. III (vedlejší výrok o náhradě nákladů řízení s jeho správným odůvodněním podle § 142 odst. 2 o.s.ř.) podle § 219 o. s. ř., potvrdil.

O náhradě nákladů odvolacího řízení rozhodl odvolací soud podle ust. § 224 odst. 1 o.s.ř. ve spojení s ust. § 142 odst. 1 o.s.ř. tak, že žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení nepřiznal, neboť žalobce v odvolacím řízení úspěšný nebyl a žalované žádné náklady v odvolacím řízení, o jejichž náhradě by muselo být rozhodnuto, nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku je dovolání přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, nebo která v rozhodnutí dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Dovolání je možno podat k Nejvyššímu soudu České republiky do dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí u Okresního soudu v Jihlavě.

Brno dne 15. listopadu 2017

Za správnost vyhotovení:
Ilona Rolcová

JUDr. Zdeněk Bureš v.r.
předseda senátu